

8. Ізмірська декларація : від 26–27.04.2011 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_a49 (дата звернення: 02.04.2019).

9. Брайтонская декларация 19–20 апреля 2012 года (перевод) // Europa.com : сайт. URL: <http://europa.com/europe/coe/1420-brajtonska-deklaratsiya-perevod> (дата звернення: 02.04.2019).

10. Ireland v. the United Kingdom, 18 January 1978, Series A no. 25.

11. Akdivar and Others v. Turkey, 16 September 1996, Reports of Judgments and Decisions 1996-IV.

12. Florentino Garcia v. Switzerland, Application No 10148/82 decision of 14 March 1985.

Получено 06.04.2019

УДК 347.1

Наталія Віталіївна ШИШКА,

*старший викладач кафедри цивільно-правових дисциплін факультету № 4
Харківського національного університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук;
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-3396-4530>*

ЩОДО ПИТАННЯ МОМЕНТУ ВИНИКНЕННЯ ПРАВЗДАТНОСТІ В ЮРИДИЧНИХ ОСІБ

Юридична особа – спеціальна юридична конструкція, яка надає можливість виражати колективний інтерес фізичних осіб від імені однієї особи і тим персоніфікувати цивільні відносини. Інститут юридичної особи вводить для того, щоб його норми закріпили організаційно-структурну і функціональну єдність відмінного від фізичної особи учасника цивільних відносин, встановили межі її цивільної правоздатності і дієздатності, визначили порядок створення і припинення, врегулювали низку питань, що загалом дають можливість визначити її правове становище[1, с. 131].

Значимість та важливість концепту юридичної особи, який має своє закріплення в актах цивільного законодавства не викликає сумніву, проте не всі його прояви є формально визначеними. Оскільки, як відомо, формальна визначеність пов'язується зі специфічною структурою норми права та специфікою мови права, для якої характерна чіткість, ясність, однозначність, стереотипність формулювання. Прикладом недостатньо чіткого проведеного елемента концепту юридичної особи є момент виникнення правоздатності юридичної особи.

Так, відповідно до ч. 1 ст. 80 ЦК України юридичною особою є організація, створена і зареєстрована у встановленому законом порядку. Тобто з такої законодавчої дефініції можна зробити висновок, що: по-перше, створення та реєстрація це різні самостійні правові процеси які стосуються накопичувального

юридичного складу; по-друге, юридична особа, як учасник цивільних правовідносин набуває такого статусу при проходженні двох основних стадій – створення (ст. 80 та ст. 87 ЦК України) та подальша реєстрація (ст. 80 та 89 ЦК України). Схожий висновок робить й В. Д. Фролов [2, с. 103]. Наприклад, переводячи це на юридичну особу публічного права, зокрема, можна виявити, що така особа створюється розпорядчим актом Президента України (п. 15 ч. 1 ст. 106 та ч. 5 ст. 114 Конституції України та абз. 3 ч. 2 ч. 81 ЦК України), що є першою стадією, після чого у порядку встановленому законом вона повинна бути зареєстрована, що є другою стадією, оскільки набрання акта Президента України законної сили є необхідною, але не достатньою умовою виникнення учасника цивільних відносин.

Відповідно, перша стадія є фактичною передумовою (де-факто) для юридичного оформлення (де-юре) організації у правову форму – юридичну особу. При цьому юридична особа набуває, у загальному плані, статусу учасника цивільних відносин лише за умов її створення і реєстрації у встановленому законом порядку. Іншого порядку ст. 80 ЦК України не передбачає. Але далі в ч. 4 ст. 91 ЦК України законодавець вказує, що цивільна правоздатність юридичної особи виникає з моменту її створення. Тобто суб'єкта права ще немає, а правоздатність вже виникла. Тут є певна прогалина як дефект правового явища, оскільки права та обов'язки неіснуючого учасника цивільних відносин не врегульовані ЦК України.

Важливо сказати, що в науці цивільного права обґрунтовано позицію, за якою право за юридично неіснуючою особою зберігається чи резервується – фантомна правоздатність. Концепція фантомної правоздатності була розроблена Р. Б. Шишкою [3, с. 6; 4, с. 245], за якою це право неіснуючого суб'єкта бути носієм певних правомочностей за передбачених законом умов. Інші дослідники, зокрема О. Р. Шишка підтримав цю концепцію зазначаючи, що фантомне право – право, що має особистий характер та є резервуваним за неіснуючим суб'єктом у можливості ним поновити та набути накопичені права та обов'язки у разі юридичної та фактичної здатності набуття ним статусу суб'єкта права. При цьому фантомне право – фікція [5, с. 501]. В. А. Белов теж відмітив існування певних прав за неіснуючим суб'єктом права, однак при цьому він не торкається вищезгаданої концепції [6, с. 15–17].

Нами, за таких обставин, допускається існування такої концепції, оскільки іншого пояснення чому законодавець допустив таку правову фікцію не має. Цей законодавчий підхід, на наш погляд, більше заплутує, ніж допомагає вирішити завдання правового механізму регулювання цивільних відносин.

Наведене демонструє, що законодавець резервує за майбутнім учасником цивільних відносин, зокрема за юридичною особою, можливість мати цивільні права та обов'язки раніше ніж він набуде правовий статус, що законом пов'язується з реєстрацією. Проте, якщо відносно фізичної особи закон хоча б резервує можливість мати право на спадкування для особи, яка була зачата за життя спадкодавця і народжена живою після відкриття спадщини, то стосовно

юридичної особи випадків за якими необхідно резервувати можливість мати цивільні права та обов'язки раніше ніж з'явиться сам правовий статус юридичної особи як в науці, так і на практиці допоки не було виявлено. Принаймні ми цього не виявили. Тому, для того, щоб не робити передчасні висновки це питання потребує детального аналізу та подальшого дослідження у науці цивільного права.

Список бібліографічних посилань

1. Жорнокуй Ю. М. Проблематика конструкції «юридичної особи». Ознаки юридичної особи. Цивільна правосуб'єктність юридичної особи // Сучасні проблеми цивільного права та процесу : навч. посіб. / С. О. Сліпченко, О. В. Синегубов, В. А. Кройтор та ін. ; за ред. Ю. М. Жорнокуя та Л. В. Красицької. Харків : Право, 2017. 808 с.

2. Фролов В. Д. Правочиноздатність юридичної особи та її здійснення за цивільним законодавством України (цивілістичний аспект) : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Одеса, 2004. 219 с.

3. Шишка Р. Б. Охорона прав суб'єктів інтелектуальної власності у цивільному праві України : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.03. Харків, 2004. 37 с.

4. Цивільне право в Україні : курс лекцій : у 6 т. Т. 1. / Р. Б. Шишка (кер. авт. кол.), О. Л. Зайцев, Є. О. Мічурін та ін. ; за ред. Р. Б. Шишки та В. А. Кройтора. Вид. 2-ге, випр. та допов. Харків : Еспада, 2008. 680 с.

5. Шишка О. Р. Право неіснуючого учасника цивільних правовідносин як правова фікція. *Право та управління*. 2011. № 1. URL: http://www.nbuuv.gov.ua/e-journals/prtup/2011_1/pdf/11sorjpf.pdf (дата звернення: 29.03.2019).

6. Белов В. А. Занимательная цивилистика. Очерки по небольшим, но небезынтересным вопросам гражданского права. М. : Центр ЮриИнфоР, 2006. 189 с.

Одержано 08.04.2019

УДК 347.41

Татьяна Владимировна АВДЕЕВА,

старший преподаватель кафедры гражданского права юридического факультета Белорусского государственного университета

АБСТРАКТНЫЙ МЕТОД ИСЧИСЛЕНИЯ УБЫТКОВ

Абстрактный метод исчисления убытков применяется при расторжении нарушенного договора и предполагает определение размера убытков, исходя из разницы между ценой договора и текущей рыночной ценой. Данный метод известен ряду зарубежных правовых порядков, закреплен в авторитетных международных актах (ст. 76 Конвенции ООН о договорах международной купли-продажи товаров, ст. 7.4.6. Принципов международных коммерческих договоров УНИДРУА, ст. III 3-707 Проекта Общей справочной системы) [1, с. 9–61]. В странах постсоветского пространства абстрактный метод исчисления убытков имеет различную доктринальную и законодательную поддержку.